

Visuomenės sveikata 1999 m. Nr.2 (8)

Turinys

N.Dailidienė, V.Juškelienė, S.Naudžiūtė

Ikimokyklinės ugdymo įstaigas lankančių (3,5-7) Lietuvos vaikų fizinio išsivystymo ypatumai, (3-9).

V.Jurkuvėnas, A.Stefanovič

Antibakterinių vaistų skyrimas Lietuvos vaikų poliklinikose, (10-16).

D.Zabulytė, A.Paltanavičienė, S.Uleckienė

Benzo(a)pireno toksikologiniai ir citogenetiniai tyrimai, (17-22).

R.Jankauskas, L.Kisielienė

Vilniaus miesto gyventojų, sergančių bronchine astma, epidemiologinė charakteristika, (23-30).

A.Skurvydas, E.Kondratavičius, V.Bružas

Temperatūros įtaka raumenų susitraukimo ir atsipalaidavimo savybėms, (31-35).

B.Pajarskienė, R.Jankauskas, G.Liepaitė

Valstybinių įstaigų tarnautojų darbingumo indekso pokyčius sukeltantys veiksniai, (36-45).

R.Telksnienė

Dirbančiųjų kompiuteriais darbo aplinka ir sveikata, (44-49).

J.Eider

Mergaičių higieniniai sveikatingumo ir fizinio pajėgumo ugdymo aspektai, (50-54).

V.Daškevičius, V.Obelenis, A.Lukauskas

Prekybos darbuotojų darbo sąlygos belangėse patalpose, (55-59).

A.Andriušis, A.Adomaitis

"Svarbiausieji mano darbai yra šie...."-profesorių Salezijų Pavilonį , (60-61).

Turinys

N.Dailidienė, V.Juškelienė, S.Naudžiūtė

Ikimokyklinės ugdymo įstaigas lankančių (3,5-7) Lietuvos vaikų fizinio išsivystymo ypatumai, (3-9).

Santrauka

Tyrimo tikslas buvo įvertinti 3,5-7 metų vaikų, lankančių ikimokyklinės ugdymo įstaigas, fizinį išsivystymą, nustatyti jo ryšį su sergamumu, negalavimais ir apetitu. 1998 m. pavasarį ištirti 2176 vaikai (1093 mergaitės ir 1083 berniukai), lankantys Vilniaus, Kauno, Marijampolės, Rokiškio, Palangos, Visagino ir Plungės ikimokyklinės ugdymo įstaigas. Vertintas kiekvieno vaiko fizinis išsivystymas pagal tai, kaip svoris atitinka ūgį. Anketiniu būdu surinkti duomenys apie ūmų sergamumą, negalavimus bei apetitą. Nustatyta, kad tiriamojoje grupėje 63,6% vaikų buvo harmoningai fiziškai išsivystę, 30,2% - per mažo svorio ir 6,2% - per didelio svorio. Per mažo svorio vaikai statistiškai patikimai dažniau sirgo ūmiomis ligomis, skundėsi įvairiais negalavimais, prastu apetitu. Didelis liesų vaikų skaičius skatina smulkiau panagrinėti šio reiškinio priežastis. Reikėtų parengti naujus Lietuvos vaikų fizinio išsivystymo vertinimo sigminiu metodu standartus.

V.Jurkuvėnas, A.Stefanovič

Antibakterinių vaistų skyrimas Lietuvos vaikų poliklinikose, (10-16).

Santrauka

Šio darbo tikslas – aprašyti antibakterinių vaistų skyrimą vaikams Lietuvos poliklinikose. Darbas planuotas ir atliktas kaip aprašomasis epidemiologinis tyrimas. Dešimtyje atsitiktinai atrinktų miestų ir rajonų poliklinikų buvo išnagrinėta 2100 vaikų ambulatorinių kortelių. Tyrimo metu nustatyta, kad antibakteriniais vaistais gydomi vidutiniškai apie 66,4% 5 poliklinikas besikreipiančių vaikų: miestuose – 70,6%, rajonuose 62,2%. Gydymui pasirenkamas vienas ar daugiau antibakterinių vaistų iš 38 naudojamų preparatų. Dažniausiai skiriami plataus veikimo spektro penicilinai (31,6% visų antibakterinių vaistų), makrolidai (14,7%) ir sulfanilamidai (11,7%). Miestų ir rajonų vaikų poliklinikose skiriamų antibakterinių vaistų struktūra skiriasi. Nustatyta, kad 97% vaikų antibakterinius vaistus gavo iš anksto neatlikus jokių mikrobiologinių diagnostinių tyrimų. Iš 108 apklaustų gydytojų 81,4% teigia, kad mikrobiologinio klinikinės medžiagos tyrimo rezultato tenka laukti ilgiau nei tris paras, o 22,2% dėl gydymo antibakteriniais vaistais konsultuojasi su mikrobiologais.

Raktažodžiai: antibakteriniai vaistai, poliklinika, mikrobiologinis tyrimas.

D.Zabulytė, A.Paltanavičienė, S.Uleckienė

Benzo(a)pireno toksikologiniai ir citogenetiniai tyrimai, (17-22).

Darbo tikslas – ištirti benzo(a)pireno (B(a)P) toksinį ir mutageninį poveikį eksperimentinių gyvūnų organizmui. Toksikologiniai eksperimentai atlikti remiantis EBPO cheminių medžiagų tyrimo gairių 407 metodinėmis rekomendacijomis „Pakartotinių dozių oralinis toksiškumas – graužikai: 28 dienų tyrimas“. Tirtos trys B(a)P dozės – 0,00015, 0,0015 ir 33,3 mg/kg, panaudota 40 Wistar linijos žiurkių patinų. Mutageniniam B(a)P poveikiui įvertinti taikytas citogenetinis metodas – chromosomų aberacijų testas. Eksperimentas atliktas su 10 CBA×C57BL hibridinių pelių patinėlių, tirta dozė – 25 mg/kg 0,2 ml. aliejiniame tirpale.

Gauti tyrimų rezultatai parodė, kad benzo(a)pirenas sukelia fermentinės ir detoksikacinės kepenų funkcijos sutrikimus. B(a)P toksinį poveikį inkstams rodė urinalizės rodikliu pokyčiai (šlapalo kiekio padidėjimas serume, kreatinino kiekio sumažėjimas šlapime). Gonadotoksinis poveikis žiurkių patinėliams priklausė nuo B(a)P dozės: daugelis spermatogenezės rodiklių sumažėjo paveikus gyvūnus 33,3 mg/kg B(a)P doze. 25 mg/kg benzo(a)pireno dozė CBA×C57BL hibridinėms pelėms indukavo chromosomų aberacijas.

Raktažodžiai: benzo(a)pirenas, toksikologiniai tyrimai, citogenetinis ir gonadotoksinis poveikis, laboratorinės žiurkės ir pelės.

R.Jankauskas,L.Kisielienė

Vilniaus miesto gyventojų, sergančių bronchine astma, epidemiologinė charakteristika, (23-30).

Santrauka

Bronchinė astma – daugiafaktorinė liga. Tyrimo, atlikto Higienos instituto Darbo medicinos centre 1995-1996 m., tikslas buvo pateikti Vilniaus miesto gyventojų, sergančių bronchine astma, epidemiologinę charakteristiką.

Ištirta 100 Vilniaus miesto 18-65 metų ligonių, kuriems 1994-1995 m. buvo diagnozuota bronchinė astma (BA).Tyrimas atliktas individualios apklausos būdu, kurią atliko specialiai tam parengtas gydytojas. Tyrimui naudota specialiai parengta anketa. Tiriamiesiems sutikus dalyvauti tyrime, jie buvo apklausiami savo namuose. Statistinė duomenų analizė atlikta statistiniu paketu EPI INFO, 6 versija, 1994. Buvo analizuotas BA atvejų pasiskirstymas pagal amžių, darbo stažą, lytį, darbo ir gyvenamosios aplinkos bei asmeninės rizikos veiksnius.

Tyrimo metu nustatyta, kad 76% naujų BA atvejų Vilniaus mieste nustatyta 30-49 metų asmenims, turintiems 21 ir daugiau metų darbo stažą. Vyrų ir moterų amžiaus ir darbo stažo rodiklių skirtumų nekonstatuota. 35% visų BA atvejų nustatyta apdirbamosios pramonės darbuotojams. Iš gamybinių profesijų darbuotojų daugiausia BA atvejų užregistruota siuvėjams, tekstilininkams ir nekvalifikuotiems pramonės darbininkams, iš negamybinių profesijų – inžinieriams, buchalteriams, biologams, gydytojams. 71% ligonių nurodė, kad darbo metu kontaktavo su medžiagomis, produktais ar gaminiais, kurie yra potencialūs alergenai. Trečdalis ligonių ankstyviu ligos požymius siejo su savo darbu.

Raktažodžiai: darbo medicina, bronchinė astma.

A.Skurvydas, E.Kondratavičius, V.Bružas

Temperatūros įtaka raumenų susitraukimo ir atsipalaidavimo savybėms, (31-35).

Santrauka

Pagrindinis mūsų tyrimų tikslas – nustatyti, kaip pakinta raumens susitraukimo ir atsipalaidavimo savybės, raumens temperatūrai padidėjus 2,7°C. Tyrimų rezultatai parodė, kad raumens temperatūrai pakilus 2,7°C, reikšmingai padidėjo ne tik vertikalaus šuolio aukštis ir raumens atsipalaidavimo greitis, bet ir raumens susitraukimo jėga, sukelta stimuliuojant raumenį 1, 20 ir 50 Hz dažnio elektros stimulais. Be to, stimuliacijos sukeltos jėgos pokyčiai nepriklauso nuo raumens ilgio. Manome, kad pramankšta yra optimali, kai raumens temperatūra padidėja apie 2,7°C.

Raktažodžiai: griaučių raumens, raumens temperatūra, susitraukimas, susitraukimas ir atsipalaidavimas, pramankšta.

B.Pajarskienė, R.Jankauskas, G.Liepaitė

Valstybinių įstaigų tarnautojų darbingumo indekso pokyčius sukeltantys veiksniai, (36-45).

Santrauka

Straipsnyje pateikiami 1998 m. atlikto tyrimo, kurio tikslas buvo išaiškinti veiksniai, galinčius turėti įtakos valstybinių įstaigų tarnautojų darbingumo indekso mažėjimui. Tyrime dalyvavo 83,4% respublikinių sveikatos priežiūros įstaigų tarnautojų (251 asmenys). Darbingumo indeksas vertintas pagal Suomijos darbo medicinos instituto parengtą metodą. Patirtą stresą vertinome pagal streso simptomus (atskiru klausimu) ir pagal 19 psichosocialinių darbo veiksnių dažnumą. Priežastiniam ryšiui tarp darbingumo indekso sumažėjimo ir tirtų veiksnių nustatyti naudojome χ^2 tendencijos testą ir daugiafaktorinę linijinę regresinę analizę. Nustatėme, kad patiriančių stresą tarnautojų darbingumo galimybių sumažėjimo reliatyvi rizika 2,94 karto didesnė (95% PI 1,69-5,13), lyginant su nepatiriančiais streso. Į daugiafaktorinį regresinį modelį įtraukėme 16 atrinktų psichosocialinių darbo veiksnių, fizinį aktyvumą, lytį ir amžių. Regresinę analizę atlikome penkiais etapais. Sudarėme regresinį modelį ir nustatėme, kad darbingumo indekso sumažėjimas 23% susijęs su mūsų tirtais veiksniais ir gali būti paaiškintas nepakankamų poveikio darbui galimybių, lyties, nepasitenkinimo darbu, amžiaus ir galimybės netekti darbo sąveika.

Raktažodžiai: darbingumo indeksas, psichosocialiniai darbo veiksniai, regresinis modelis.

R.Telksnienė

Dirbančiųjų kompiuteriais darbo aplinka ir sveikata, (44-49).

Santrauka

Darbo tikslas yra ištirti dirbančiųjų kompiuteriais higienines darbo sąlygas bei jų galimą įtaką sveikatai, nustatyti ryšį tarp dirbančiųjų sveikatos pokyčių ir elektromagnetinių laukų intensyvumo. Atliktas 104 dirbančiųjų kompiuteriais sveikatos

bei darbo vietų tyrimas. Sveikatos tyrimų metu nustatyti tokie pagrindiniai nusiskundimai: įvairaus pobūdžio oftalmologinės problemos (88,5%), kaulų ir raumenų sistemos pakenkimai (83,6%), stresas (70%), veido bei kaklo odos pakenkimai (30,8%). Tiriant darbo vietas, nustatyti kompiuterių monitorių elektrinis ir magnetinis laukas bei elektrostatinio krūvio lygis. Nustatyta statistiškai patikima priklausomybė tarp padidinto elektro magnetinio spinduliavimo, elektrostatinio krūvio bei sveikatos pakenkimų.

Raktažodžiai: darbas kompiuteriu, elektromagnetinis spinduliavimas, elektrostatinis krūvis.

J.Eider

Mergaičių higieniniai sveikatingumo ir fizinio pajėgumo ugdymo aspektai, (50-54).

Santrauka

Pateikiami 13-14 metų mergaičių jėgos ir išvermės kartotinių fizinių krūvių taikymo rezultatai. Atliktas pedagoginis eksperimentas, kuriame dalyvavo trys vienodo amžiaus mergaičių grupės. Šiose grupėse buvo taikomi skirtingo turinio, apimties ir intensyvumo jėgą ir jėgos išvermę lavinantys krūviai. Daroma išvada, kad krūvių kartojimas, jų skaičius, poilsio trukmė tarp krūvių serijų priklauso nuo mergaičių amžiaus ir „treniruojamų“ raumenų grupių.

Taikomų krūvių pobūdis ir metodai teigiamai veikia širdies ir kraujagyslių bei kvėpavimo sistemų funkcinę būklę. Taigi, galima teigti, kad tokie krūviai atitinka augančio mergaičių organizmo higieninius reikalavimus.

Raktažodžiai: kartotiniai krūviai, jėga, širdies susitraukimų dažnis, kvėpavimo sistema.

V.Daškevičius, V.Obelenis, A.Lukauskas

Prekybos darbuotojų darbo sąlygos belangėse patalpose, (55-59).

Santrauka

Kauno universalinė parduotuvė „Merkurijus“ pastatyta pagal originalų projektą be langų. Apšvietimas ir ventiliacija – dirbtiniai. Prekių iškrovimo aikštelė yra rūsyje, į kurią įvažiuoja autotransportas, ir varikliai dažniausiai dirba visą iškrovimo laiką. Anketomis apklausti 205 darbuotojai, kurie nurodė įvairius darbo sąlygų trūkumus: šviestuvų mirgėjimą, oro trūkumą, ventiliacijos bei temperatūrinį diskomfortą.

Tyrimais nustatytos prastos mikroklimato sąlygos, padidėjusios dulkių ir cheminių medžiagų koncentracijos patalpų ore, nepakankama ventiliacija.

Raktažodžiai: prekybos darbuotojai, mikroklimatas, dulkėtumas, cheminės medžiagos.

A.Andriušis, A.Adomaitis

“Svarbiausieji mano darbai yra šie...”-profesorių Salezijų Pavidonį, (60-61).